

Posudek vedoucího práce na práci Daniela Wagnera
*Stoicismus a další směry hellénistické filosofie
v praxi kognitivně-behaviorálního terapeuta*

Základní inspirací bakalářské práce Daniela Wagnera byla slavná práce Pierra Hadota *Co je antická filosofie?* (česky vyšla v roce 2017 v nakladatelství Vyšehrad), v níž Hadot předvádí zejména antickou filosofii nikoliv jako teoretický diskurs nabízející určitý výklad světa, nýbrž jako duchovní cestu, tj. celkový způsob či styl života, který byl možný pouze v určitém typu duchovního společenství či školy. Šest v antice obecně známých filosofických škol — vedle epikureismu, stoicismu, platonismu a aristotelismu k nim Hadot řadí též skepticismus a kynismus, které ovšem žádnou školu v pravém slova smyslu nikdy nevytvořily — tak představuje šest odlišných duchovních nabídek, v jejichž rámci se mohl adept filosofie vyučit ve specifickém, škole vlastním umění života (TECHNÉ TÚ BIÚ). Jakkoliv není tato Hadotova teze přijímána zcela konsenzuálně, osobně ji považuji za nosnou, a za sebe bych snad jen dodal, že se domnívám, že výše uvedená šestice v úhrnu zhruba vyčerpává všechny koherentní duchovní cesty, které se adeptovi v antice nabízely.

Práce Daniela Wagnera Hadotův koncept zajímavým způsobem aktualizuje, když se ptá po tom, jakým způsobem jsou tyto duchovní cesty při díle především v komunitě kognitivně-behaviorálních psychoterapeutů, v níž má kolega možnost se díky svému povolání pohybovat. V první řadě se Daniel Wagner snaží určit, zdali je stoicismus, k němuž se kognitivně-behaviorálních terapie jinak explicitně hlásí, skutečně při díle i v hodnotových postojích a duchovní cestě kognitivně-behaviorálních terapeutů, a dále pak, zdali je stoická duchovní orientace nějak privilegovaná v širším společenství psychoterapeutů bez ohledu na konkrétní druh terapie, kterému se věnují. Daniel Wagner přitom postupuje tak, že se zejména na základě Hadota s použitím primární i sekundární literatury snaží konstruovat základní rysy šestice výše uvedených duchovních cest, a na tomto základě potom sestavit dotazník (celkem 31 uzavřených otázek). Na dotazník následně odpovědělo 71 respondentů (34 kognitivně-behaviorálních terapeutů, 37 terapeutů se pak hlásilo k jiným školám). (Samotný design i realizace výzkumu byla konzultována s doc. Poláčkovou Šolcovou, to bych sám neuměl.) Autor došel k následujícím závěrům: u kognitivně-behaviorálních terapeutů dominuje stoická duchovní orientace, následovaná epikurejskou a aristotelickou, nejméně rozšířené jsou potom motivy kynické a skeptické. Podobně i u skupiny ostatních terapeutů převažovala stoická orientace, ač nikoliv tak výrazně, následovaná platónismem a aristotelismem.

K povinnostem vedoucího patří vyzvednout zejména silné stránky předkládané práce: předně je třeba velmi vyzdvihnout, že zvolené zkoumání je podle mého mínění zcela originální a též odpovídá charakteru bakalářského studia humanitní vzdělanosti, když autor poměrně umně propojuje to, co se naučil v rámci filosofie a společenských věd. Zároveň je třeba ocenit, že práce má jasně stanovený cíl, přehlednou strukturu a dobře zvládnutou formální stránku, ač tedy osobně spíše preferuji poznámky pod čarou než *in-text* citace. Práce je jako celek též poměrně soudržná, jednotlivé části na sebe logicky navazují; autor koherentně a korektně argumentuje. Závěry jsou konečně velmi zajímavé: osobně jsem měl za to, že v Česku je převažujícím duchovním naladěním směs skepse a epikureismu, ovšem s tím, že pod soustředěným tlakem desinformací a různých typů vymývání mozků postupně onen skeptický prvek oslabuje. Docela mě překvapilo, že v komunitě, kterou autor zkoumá, je tomu jinak: bylo by rozhodně velmi zajímavé položit stejné otázky též náhodně vybranému vzorku populace a odpovědi porovnat.

Jsem si samozřejmě vědom toho, že práce má určité nedostatky: snadno zpochybnit lze [nevyšlovený] předpoklad, a sice, že právě oněch šest zmiňovaných antických duchovních cest více méně představuje všechny koherentní, vážně míněné duchovní cesty; v antice tomu po mém soudu tak snad bylo, nicméně nejsem si jist, zdali tomu tak je i v dnešní době. Ostatně

v jedné z prvních verzí dotazníku na toto autor pamatoval, když vedle šesti výroků, z nichž každý odpovídal jedné ze zmiňovaných škol, nabízel ještě výrok sedmý inspirovaný vesměs Daseins analýzou. Dovolil bych si proto položit otázku, zdali by i ve finální podobě dotazníku neměla být položka např. *žádný z uvedených výroků mi blízký není*. Stran konstrukce otázek si myslím, že kolega odvedl celkem dobrou práci, ačkoliv bych byl raději, kdyby všechny otázky byly opřeny o konkrétní místa primárních textů; otázky 14-23, které aktualizují základní směřování uvedených duchovních cest v prostředí psychoterapeutické praxe, jsou po mém soudu méně vypovídající, než otázky zbývající; navrhoval jsem je ostatně z dotazníku vyřadit. Konečně po jazykové a stylistické stránce by si práce vyžadovala místy redakci, která by vymýtila některé nepříliš obratné formulace: např. *U ostatních terapeutů stoicismus ve II. kategorii ubral na výraznosti a za blízké své praxi terapeuti ...; ... jsou vlivy stoicismu na psychoterapii jako jediné popsány ...* (s. 54), ačkoliv tedy finální podoba práce je v tomto ohledu daleko přijatelnější než pracovní verze, které jsem s autorem diskutoval.

Celkově si dovoluji hodnotit práci jako velmi dobrou

V Kladně 3.6.2020
Josef Kružík